

Oredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajin
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se određuje ma i jedne
stope krvlju i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dosto-
jan da se nazivlje narodom

NAKON ODLASKA MINISTRA BUTTALA

U vezi s otvaranjem talijanskih instituta u Zagrebu i Beogradu boravio je nekoliko dana u Jugoslaviji talijanski ministar prosvjete Giuseppe Bottai. Oba događaja jedan s drugim u najužoj vezi dali su povoda brojnim manifestacijama političkog i kulturnog karaktera, koje su iz dnevnih novinskih izvještaja većim dijelom sigurno poznate i našim čitateljima. Ako se i mi sada osvrćemo na boravak talijanskog ministra u Zagrebu i Beogradu, činimo to zato, da iz šume članaka i izvještaja, koji su tom prilikom objavljeni u zagrebačkoj i beogradskoj štampi, izbrojimo najkarakterističnije momente, koji će nam omogućiti da uočimo značenje posjeta talijanskog ministra prosvjete kao i značaj čina, koji je tih dana obavljen u Beogradu i Zagrebu. To je sada u toliko lakše, što su ti dani maliko odmakli, pa je već utihnulo sav onaj žamor i nestalo one pomalo nemirne atmosfere, koja neminovno prati imalo značajnije događaje, kojima se želi dati potreban vanjski efekt.

Ograničiti ćemo se da kroničarski zabilježimo neke momente.

Još pred dolazak talijanskog ministra listovi u Beogradu i Zagrebu opširno su pisali o njemu samome i svrsi njegovoga dolaska. Isučalo se, da je ministar Bottai osnivatelj korporativnoga ustrojstva i obnovitelj talijanske nastave, da je jedan od prvih suradnika Mussolinijevih i t. d. Doček u Beogradu, a i cijeli boravak bio je veoma svečan, ispunjen cijelim nizom manifestacija, od kojih je najznačajnija samo otvaranje talijanskog instituta u prisutnosti kneževskoga para, predsjednika vlade, ministara i t. d. Na svečanoj večeri, koju je u čast svojega talijanskoga kolege priredio ministar prosvjete Maksimović, održane su zadržice, u kojima je istaknuto značenje novoga talijanskoga instituta. Ministar Maksimović je rekao među ostalim: »Institut i potreba za njegovom stvaranjem govore sami sobom. Tome ne treba nikakva tumača. Institut će biti nosilac i propagator talijanske kulture kod nas. Time je sve rečeno...«

Ministar Bottai odgovorio je zahvaljujući na pozdravu, da se otvaranjem talijanskog instituta nastavlja tradicija starih odnosa između Jugoslavije i Italije na terenu nauke. Radi se o obnavljanju ovih odnosa. »A da bi ih obnovili, hoću da kažem — nastavio je Bottai — da ih promatramo u jednom novom duhu s novim mentalitetom u srži problema, koji uzbuđuju Evropu i svijet. Postoji jedna nova Italija sa svojom doktrinom, svojom filozofijom, svojom umjetnošću, svojom školom, i ona želi da govori iz duše i srca novoj Jugoslaviji...«

U Beogradu je Bottaiju podijeljeno visoko odlikovanje, a isto su tako odlikovani i članovi njegove pratnje. Za uzvrat odlikovani su talijanskim ordenima ministar Maksimović i veći broj viših funkcionara ministarstva prosvjete i drugih lica.

Iz Beograda, gdje je još održao prigodom otvorenja talijanskog instituta predavanje o novom humanizmu u školi, ministar Bottai je oputovao u Zagreb, gdje je također otvorio novi talijanski institut. Dok je tema beogradskoga predavanja, kako se vidi, bila izrazito stručna, tretirajući problem škole, tema zagrebačkog predavanja o talijanskom i univerzalnom značenju Mussolinija, bila je političke prirode. U Beogradu je — rekli bismo — progovorio ministar prosvjete, u Zagrebu političar — jer je sveučilišni profesor Bottai, kao jedan od najistaknutijih i najautoritativnijih prvaka fašizma, i jedno i drugo u isti mah.

Otvaranju talijanskog instituta prisustvovala su, kao i u Beogradu, najistaknutije ličnosti hrvatskog političkog, javnog i kulturnog života, na čelu s banom drom Subašićem. Značajan je uvod, kojim je Bottai započeo svoje predavanje, u kojem se dotakao posebno hrvatskih odnosa i najnovije faze našeg narodnog života, kusujući da na taj način prilagodi svoje predavanje o Mussoliniju svom auditoriju, napominjući da o njemu govori bez ikakve propagandističke namjere, sa strogo naučnim ciljem.

Interesantno je istaknuti, da su i talijanske novine napomenule, da predavanje što ga je Bottai održao u Zagrebu nije imalo propagandistički značaj, već je to — veli na pr. »Stampa« — bila samo ilustracija nekih stranica nove talijanske povijesti.

Svoju intenciju da udje u poznavanje naših ovašnjih problema pokazao je talijanski ministar i u specijalnoj izjavi zagrebačkim novinarima, gdje se laskavo izrazio ne samo o našoj sredini, nego je nastojao i dublje ući u naše prilike, pokazujući na pr. interes za djelovanje Seljačke Sloge kao i druge isto tako važne organizacije Gospodarske Sloge.

I u Zagrebu je podijeljeno nekoliko talijanskih odlikovanja, a među ostalim svečanim priredbama vrijedno je istaknuti večeru u banskim dvorima. Na pozdrav, kojim je ban Subašić oslovio ministra Bottaija, odgovorio je talijanski gost, da ga k nama nije

O EMIGRANTIH V SLOVENIJI Koliko je naših rojakov v Dravski banovini

Ban dravske banovine je u svojem poročilu na letošnjem zasjedanju banskega sveta v Ljubljani 12. februarja med drugim omenil, da živi v banovini 18.869 tujih državljanov, med njimi 9.650 italijanskih, 4.800 nemških, 2.600 češkomoravskih. Dodal je še: »Če se upošteva, da je med italijanskimi državljanji večina slovenske narodnosti, je dejansko tujecev v banovini le 0,9% vsega prebivalstva. Mi smo gospodu banu prav hvaležni za to izjavo, želeli pa bi, da bi odpravil tudi nasprotje, ki obstoja med to izjavo in dejanskim postopanjem toliko organov banske uprave kolikor občinskih uprav v zadnjem času, ki smatrajo slovenske priseljence s Primorskega za »tujece« in katerim na vse možne načine skušajo preprečiti dosego državljanstva.

Načelnik upravnega oddelka dr. Hubad pa je ugotovil, da je bilo lani (1939) drža-

vljanstvo priznano 149 osebam (predlanskim 164 osebam), od tega osebam slovenske narodnosti 130, drugih slovenskih narodnosti 6, nemške 7, a židom 6. Odvzeto je bilo državljanstvo 1047 osebam (predlanskim 1619). Pri obeh podatkih rodbinski člani niso šteli. Komaj 130 osebam slovenske narodnosti s Primorskega je bilo lani priznano državljanstvo. Predrebro vemo, da bi bilo to število še manjše, če bi slo po želji samega gospoda načelnika Hubada. Kajti veliko je prošelj naših rojakov, ki čakajo že leta na rešitev in ki so bila skoro brez izjeme opremljena z negativnim priporočilom. Kljub temu pa se nam zdi to število nižje kakor ustreza dejanskemu stanju, kajti v zadnjih mesecih preteklega leta so osrednje oblasti začele bolj speditivno reševati prošnje naših rojakov, ki bivajo na območju dravske banovine.

„TEMPS“ O NATALITETU U ITALIJI

Ugledni pariški dnevnik »Temps« donio je ovih dana zanimljiva razmatranja svoga rimskoga dopisnika u vezi s talijanskom demografskom kampanjom. Prenoseći djelomično izlaganja velikoga francuskoga lista podsjećamo na nedavni naš uvodnik (Uspon nacije) gdje smo iznijeli pisanje »Giornale d'Italia« koji veli da se na temelju porasta talijanskog pučanstva postavlja za Italiju pitanje povećanja nacionalnog teritorija.

»Bilo bi netočno — veli »Temps« — promatrati demografski problem Italije samo po porastu pučanstva. Medalja ima i drugu stranu. Dok broj pučanstva raste, postotak poroda opada. Smanjuje se demografski vitalitet. Da se o tom dobije slika, dosta je preletjeti slijedeće brojke porodaja na tisuću stanovnika: u razdoblju od 1881.—1885. bilo je 30 poroda na tisuću stanovnika; u razdoblju od 1886.—1891. bilo je 37,5 na tisuću; 1891.—1895. bilo je 36; 1896.—1900. bilo je 34 na tisuću; 1901.—1905. bilo je 32,7 na tisuću; 1906.—1910. bilo je 33,3; 1911.—1915. bilo je 31,5; 1916.—1920. bilo je 23; 1921.—1925. bilo je 29,8; 1926.—1930. bilo je 26,8; od 1931.—1935. bilo je 23,8. U 1936. bilo je 22,4 u 1937. bilo je 22,9; u 1938. bilo je 23,7; u 1939. bilo je 23,6. Druge statistike pokazuju, da ovo opadanje bijesni više u gradovima, a manje na selima, više na sjeveru poluotoka nego

na jugu. Torino, Genova, Asti i neki drugi gradovi s 13,3 poroda na tisuću stanovnika stoje u tom pogledu ispod Pariza. Pontijske moćvare nose rekord u broju poroda i to 46,1 na tisuću stanovnika. Kalabrija i još neke pokrajine također su gotovo jednako plodne. Ipak brojke, koje su gore iznesene, nisu strasne, opadanje poroda teče polagano. Pa ipak, ako se to opadanje ne bi ubrzalo nego ostalo kao i dosad ipak bi se Italija za dvadesetak godina našla na početku razdoblja demografske dekadance. Ipak se ni u jednoj zemlji ne vodi tako energična borba u prilog većeg broja poroda.

»Temps« zatim nabraja sve ono, što je u zakonodavnom, socijalnom i praktičnom pogledu učinjeno za povećanje poroda, govori o kažnjavanju pobačaja i suzbijanju prostitucije i spolnih bolesti i t. d. pa se na koncu pita: Kakav će biti uspjeh Duce-ovih zakona? Na to pitanje moći će se odgovoriti samo nakon stanovitog vremena. Uspoređivajući davnju prošlost i moderno doba moramo voditi računa o velikom znanstvenom napretku, koji je ostvaren tečajem vjekova. Ipak iznenadjuje činjenica, da se broj poroda zadržao na istoj visini baš u razdoblju između 1931. i 1939., kada je uvedeno u život najviše od onih mjera, koje su gore nabrojene. Radjalo se 23 djece na tisuću stanovnika.

ŠTO ITALIJA DOBIVA SEOBOM NIJEMACA IZ JUŽNOGA TIROLA

Posebni dopisnik »Tempsa« javlja svom listu iz Rima: Seoba 185.000 njemačkih optanata iz južnog Tirola postavlja između Njemačke i Italije pitanje likvidacije dobara. Do sada se čulo za najraznoličnije brojke. Govorilo se čak i o njemačkim odštetnim zahtjevima, koji bi dosizali visinu od 17 milijarda lira, dok talijanski proračuni nisu nikada prešli 5 milijardi. U stvari je procjena emigrantskih dobara u Južnom Tirolu tek počela. Sve što se može reći, to je da je Italija imala sigurno veliki politički interes na napuštanju Južnog Tirola sa strane Nijemaca, kad je pristala da primi time tako teške gospodarske i finansijske terete, u tako opasnom času.

Radi se svakako o više milijardi. Kako će ih država platiti? Operacija će se vjerojatno izvršiti nadoknadom. U prvom će redu ući u račun dobra talijanskih građana, koja su likvidirana u Austriji, Češkoj, pa i samoj Njemačkoj. Zatim će doći proizvodi i roba. Njemačka će pokušati dobiti od poluotoka mnoštvo stvari korisnih za vođenje rata. No Italija ih nema u izobilju. Ona na primjer ne može zadovoljiti potrebama Njemačke u tekućem gorivu ili u nekim ruda-

čama, čija oskudica znači za Njemačku ozbiljni ratni handicap. Italija nema na raspolaganju niti petroleja, niti ugljena, ni željeza, ni kroma, ni bakra, ni nikela, ni bilo kojeg rijetkog proizvoda. Ona sama pazi na pojačanje svojeg ratnog i civilnog potencijala. Otuda poteškoća problema. Italija najviše ako može slati Njemačkoj sumpora, konoplje, spirita i stanovitu količinu živežnih namirnica: žita, sira, šećera (koji je već racioniran u Italiji), ulja itd. No obzirom na teret likvidacije njemačkih emigrantskih dobara, sav taj napor Italije ne bi mogao uroditi nikakvim dobitcima deviza za talijansku državnu blagajnu. Što više, rat je uklonio neke druge vrste izmjena, kao naranče, limune, fino južno voće itd., smatrano luksuznim artiklima.

Na to dolazi još pitanje ugljena. Italija je prisiljena prevoziti veliki dio ugljena, koji joj je potreban preko Gottharda i Brennera. Ona što više mora tražiti taj ugljen sve do ruhrskog bazena svojim vlastitim vagonima: odatle dolazi konačno do stanovite nestašice voznog parka, koja smeta narodnom gospodarstvu.

razu u posebnoj izjavi, a — čas pred odlazak vlaka — i u poviku »Viva la Croazia«.

Prigodom boravka ministra Bottaija u jugoslavenskoj sredini došla je ponovno do izražaja veza političkoga prijateljstva, koje se temelji na poznatom beogradskom sporazumu iz godine 1937. Ujedno je na osobit način manifestirana i talijanska želja za njihovom kulturnom afirmacijom u našim krajevima, a glavni instrumenti te kulturne djelatnosti su upravo talijanski instituti u Zagrebu i Beogradu.

S time u vezi postavlja se i za nas problem te uske uzajamne kulturne suradnje, problem koji je sada osobito aktualan, kad se s talijanske strane postavlja okvir te suradnje, koja će, kako se po svemu čini, biti veoma zamašna.

TEDEN MEDNARODNE POLITIKE

KRONIKA ZADNJIH MEDNARODNIH DOGODKOV

je precej pestra. Ti dogodki se z ene strani razvijajo na frontah — na kopnem in na morju — a z druge strani se odražajo v živem kontaktu med posameznimi državniki in v pojačani aktivnosti diplomatov.

V naši najbližji okolici je bilo opaziti te dni posebno živ kontakt. To velja za našo državo in Bolgarijo ter za Bolgarijo in Romunijo.

Ze precej časa, in to posebno po balkanski konferenci, je opaziti živo prizadevanje za močnejšo izgradnjo vzajemnih jugoslovansko-bolgarskih odnosajev. To je prišlo do izraza na gospodarskem področju, a rezultat tega dela so jugoslovansko-bolgarske zbornice v Beogradu in Sofiji. Ob priliki nedavne otvoritve te važne ustanove je prišlo v Beogradu do prisrčnih manifestacij jugoslovansko-bolgarskega prijateljstva. Manifestacije so se ponovile še v večji meri v Sofiji ob priliki otvoritve enake ustanove, ko je bolgarsko prestolnico obiskal jugoslovanski minister trgovine dr. Andres. To je vsekakor važna etapa v daljnji izgradnji odnošajev, ki postajajo vedno bolj intimni a srečno psihološko razpoloženje na obeh straneh opravičuje upanje da se bo to plodovito sodelovanje pokazalo tudi na vseh drugih področjih.

Prav tako je treba zabeležiti, da se tudi odnošaji med Romunijo in Bolgarijo poboljšujejo, kar se je pokazalo ob priliki obiska romunskega finančnega ministra Constantinescuja v Sofiji. Znano je, da je do sedaj Bolgarijo in Romunijo delilo vprašanje Dobrudže, katero si Bolgari na vsak način želijo. Obisk romunskega ministra v sedanjem času je znak, da je dosedanja napetost znatno popustila, čeprav to še ne pomeni da se je pozabilo na Dobrudžo. Vprašanje se je samo odložilo ter se izven tega skuša najti stik za gospodarsko sodelovanje, koristno za ene in druge.

Aktivnost romunske zunanje politike je čutili tudi na terenu njenih odnošajev z Italijo za katere se lahko reče, da se zadnje dni utrjujejo. To se je posebno opazilo ob priliki potovanja ministra Sidorovicija, šefa romunskih mladinskih organizacij, v Rim.

Minister Sidorovici je bil v Rimu svečano sprejet in je s tem ustvarjena zelo povoljna atmosfera za gospodarske pregovore, ki naj bi se v kratkem pričeli. Odnosili naj bi se na plačilne pogoje v vezi s trgovskim prometom. V italijanski komisiji, bo sodeloval tudi strokovnjak za petrolej, pa v tem dejstvu vidi italijanski list »Gazzetta del Popolo« dokaz, da Italija poklanja velik interes romunskemu petroleju. V zadnjem času so namreč bile dobave romunskega petroleja ustavljene zaradi povišanja cen, pa naj bi se to vprašanje sedaj rešilo in se Italiji zagotovile odslej njene nabave petroleja.

V vidu tega italijanskega interesa za Romunijo je treba gledati tudi na romunsko-madžarske odnošaje, v katerih nasprotno kakor z Bolgarijo ni nastopilo nikakršno olajšanje. Med Bukareštom in Budimpešto so se odnošaji stabilizirali na točki, ki sploh ne zadovoljuje Mađarov. Tudi je pred nekaj dnevi prišlo do obmejnega incidenta, pa če se to ni izrodilo v večji spor in če Romunija ne pokazuje preveč tistega popušćanja, ki bi si ga v Budimpešti želeli, je treba iskati razloga za to vsekakor v tem stališču Rima do Romunije.

Če se za položaj na Balkanu in Podonavju lahko reče, da za enkrat ne povzroča nikakih večjih brig in strahu, se to za položaj na severu Evrope ne bi moglo reči. Situacija na finskem bojišču prehaja v kritično fazo za Fince. Rusko napredovanje, ki je bilo dosedaj zelo počasno, izgleda, da je sedaj pospešeno in zaradi tega so se Finci morali umakniti iz mnogih pozicij, ki so jih doslej junaško držali.

Vzporedno s tem postaja vedno težji položaj nordijskih nevtralecev, švedske in Norveške. Posebno Norveška je v neugodnem položaju po aferi z nemškim parnikom »Altmark«, ker se nahaja med kladivom in nakovalom, ki ga predstavljajo Nemčija oziroma zavezniki.

Kar se tiče same Nemčije in zaveznikov, Anglije in Francije, vojno stanje še ni doseglo kritičnega položaja. Res je, da na morju besni ostra bitka, toda direktnega spopada na frontah v večjem razmjeru še ni. To mogoče daje nekaj upanja, da bi misija Rooseveltovega emisarja Sumnera Wellesa mogla prinesiti nekaj svetlobe v motno evropsko obzorje.

Na Rijeci uče hrvatski

Rijeka. — Osim tečaja za početnike, koji je prije kratkog vremena otvoren, otvara sada GUF (Gioventù universitaria fascista — fašistička sveučilišna omladina) i tečaj hrvatskoga jezika za naprednije. U tečaju će se podučavati 2 puta tjedno. Školarina iznosi za početnike 20 lira, a za naprednije 25 lira.

Koliko se sapuna troši na Rijeci

Rijeka. — U toku mjeseca siječnja potrošeno je na Rijeci i u riječkoj pokrajini u svemu 30.000 kg sapuna. Prema tome je na osobu otpalo otprilike 545 grama sapuna za cijeli mjesec.

Očuh i pastorak

Zarečje. — Antun Ljubicu iz Zarečja umro je zarana otac. Majka mu se preudala za Ivana Jenka, koji se priženio u kuću i upravljao imovinom malodobnog Ljubića. Kad je međutim Ljubić ponarasao počelo je dolaziti do sukoba između njega i njegovog očuha.

Posljednji sukob u kom je očuh izvukao kraći kraj, zadobivši takav udarac po glavi, da je skoro oglušio i morao odlučiti 40 dana, imao je svoj epilog pred riječkim tribunalom.

Kraći je kraj na koncu ipak izvukao Ljubić, jer ga je sud zbog toga osudio na 2 godine i 10 dana zatvora.

Veliki proces u Puli

Pula. — Još 30 lipnja 1938 dogodio se nedaleko Mrčane grozan zločin. Te je večeri obeščašćena i umorena petnaestogodišnja Matilda Gonan iz Mrčane u času kad se vraćala cestom iz Vodnjana. Osumnjičena su tri mladića: Rudolf Četina, Josip Poropat i Antun Macan i izvedeni su pred sud. Već se nekoliko dana vodi proces pred puljskim tribunalom uz živi interes cijele puljske okolice. Optuženici sve ničeju.

Sajam blaga u Pazinu

Pazin. — Posljednji sajam blaga održan na 6 veljače bio je dosta živahan. Prodano je u svemu 145 komada blaga. Mesari iz okolišnih gradova kupili su 53 vola. U Udine je prodano 6 volova, a u Trst jedna krava. U svemu je bilo dovedeno na sajam 207 volova, 215 krava, 12 junica, 14 telaca, 47 magaraca, 68 svinja i 34 ovce. Cijene su uvijek jednake. Blago je bilo sve zdravo.

Smrtna nesreća

Sveti Lovreč Pazenatički. — U bolnici u Puli preminuo je radnik Ive Janko, koji je prije nekoliko dana u raškom ugljenokopu teško stradao. Za vrijeme rada prignječila ga masa ugljena pa je dobio prelom hrptenjače i desne ruke. Odvezli su ga u bolnicu u Pulu, ali nije mogao preboljeti.

Cijene jaja i ulju

Pula. — Cijene jajima su pale za 10 centezima po paru. Par jaja prodaje se sada od 1,10 do 1,20 lira, odnosno svježa jaja po 1,30 do 1,35 lira. Počevši od 1 veljače ulje je poskupilo uslijed povišenja poreza na prihod, za okruglo 60 centezima po litri na veliko, odnosno 1.— liru na malo.

Pošiljke iz Abesinije

Pula. — Mnogi naši ljudi, koji su otišli truhom za kruhom u žarku Abesiniju šalju pomalo kuć svoju ušteđu. U mjesecu prosincu poslali su istarski radnici svojim kućama ukupno 119 doznaka u iznosu od 30.011 lira.

Nagrade motoristima

Pula. — Da bi se podigao interes za ribarstvo pomoću motornih ribarskih brodice, raspisala je vlada dvije nagrade za one, koji znadu sami upravljati motornim brodicama. Pomorski motorista, koji dokaže da zna sasvim samostalno upravljati i baratati ribarskim motorom te bude imao potrebne kvalifikacije dobiva nagradu od 300 lira. Druga nagrada od 150 lira podijelit će se ribarima ili mornarima, koji budu znali upravljati takvim motornim brodom.

POROKA IN SMRT — ISTE GA DNE

Št. Peter na Krasu, februarja 1940. — (***). — V bližnjem Kalu se je na pustno soboto dne 3. februarja t. j. poročila Marincić Panika z Ivanom Jan-kovičem, tudi doma s Kala. Takoj po prihodu iz cerkve je izdihnil nevestin stari oče Tone Marincić v visoki starosti 94 let. Pokojnik je bil daleč na okoli znan in priljubljen zlasti radi pripovedovanja zanimivih zgod iz svoje davne mladeniške dobe. Medtem ko želimo novo poročencema na njuni življenski poti srečo in zadovoljstvo, izrekamo užaloščenju družini naše sožalje!

K VOJAKOM SO POKLICANI

V vseh občinah so te dni razobesili vojne oglase v katerih so navedene vse formalnosti za poklic k vojakom letnikov 1919 in 1920

IZ RODNOGA KRAJA

GAJENJE PERZIJSKIH OVACA NA LOŠINJU

Nastojanja Italije, da se oslobodi uvoza stranog krzna

Lošinj. — Na otoku Lošinj uočarstvo je razvijeno, kao malo gdje. To je bio i razlog da se je talijansko društvo za krznarstvo (Societa anonima allevamenti italiani animali da pelliccia) iz Milana zainteresiralo za lošinski ovce i osnovalo tamo cijelu farmu, gdje se na širokom prostoru odgaja velik broj ovaca, koje daju skupocjeno tzv. perzijsko krzno.

Ta je farma osnovana godine 1937. kada su tamo dopremili iz češkoga državnoga uzgajališta u Pragu, 30 čistokrvnih ovaca. Godinu dana zatim, kad su se pokazali prvi uspjesi, osnovano je i spomenuto društvo, koje vodi Aristotel Guido. Uzgoj vrši Dr. Fulgo Merosi, koji je uostalom prvi došao na ideju, da se na Lošinj odgajaju perzijske ovce.

Onih prvih 30 ovaca, nabavljenih 1937. umnožilo se do danas toliko, da ih sada ima već preko 1000 komada. Od toga ih je 120 od najčišće karakul pasmine (astrahan ili perzijske), a svaka od njih pretstavlja mali kapital, jer im se cijena kreće od 3000 do 10.000 po glavi.

Ostale ovce su produkt križanja s domaćim bijelim krčkim i creskim ovacima.

Zanimljivo je da se križanjem originalnih karakul ovaca s našim domaćim bijelim ovacima, uvijek bez iznimke dobivaju samo crne ovce, čije je krzno odlično, samo što nije tako jako kovčavo kao što je ono od čistokrvne pasmine. Lošije je i od krzna besarapskih ovaca, te od ovaca, koje su se dobivale iz nekadašnjih njemačkih kolonija. Istom u četvrtoj generaciji postaje krzno takvih križanaca tako dobro kao kod originalne pasmine.

Glavno središte uzgajališta nalazi se nasred otoka Lošinja, na zapadu, na prostranoj ravni koja se proteže do mora nasuprot Unija.

Sada se vrše radovi za poboljšanje pašnjaka, jer je taj kraj bio dugo godina posve zapušten budući da su se stanovnici radije posvećivali pomorskoj trgovini i ribarstvu, nego ovčarstvu ili poljodjelstvu. Mnogi su se i iselili u strani svijet.

Kod radova za melioraciju toga zemljišta zaposleno je sada skoro sve stanovništvo sela Kusi.

Otok Lošinj izabran je za uzgajalište izabranih ovčjih pasmina zato, jer se na njem još nikada nisu pojavile nikakve ovčje bolesti, iako su na njem ovce prepuštene same sebi, te im ne daju nikakve druge hrane do one, što ju same na otoku napasu.

Kraški krševiti teren daje, istina, dosta siromašnu pašu, no stručnjaci kažu, da i karakul ovce žive u svojoj domovini uz Kaspijsko i Aralsko jezero, na sasvim istom terenu. Uslijed zraka, koji je zasićen vlagom morske vode, bolesti ih ne napadaju, baš tako kao ni u njihovoj domovini, gdje je zemlja također zasićena solima. Kraj je međutim krševit i suh i to je, čini se, najveći razlog, što ovce na njem uspijevaju. Toj vrsti ovaca naime najviše škodi vlaga. Mnogi pokušaji u raznim dijelovima Evrope, da se uzgoje te ovce, koje imaju nadasve skupocjeno krzno, propali su, jer su te ovce vanredno osjetljive, osobito na vlagu.

Uzgajalište na Lošinj jedino je valjda u Evropi, koje dobro uspijeva i koje je dosada dalo pozitivne rezultate i odgojilo vrlo dobru i zdravu pasminu.

Krivo bi međutim bilo misliti, da je i na Lošinj sve išlo glatko. I tamo su ovce odmah prvih dana obolile od tzv. »teksaške groznice«, no to je trajalo samo kratko vrijeme, dok su se aklimatizirale.

Da bi se farma posvema iskoristila, uredit će u njoj sada i sirarnu. Kako je poznato, mladu se janjad od tih ovaca zakolje odmah, čim se izleže, već drugi ili treći dan, dok ima jako kovčavo krzno. Ovce kojima je ovako janjad oduzeta ne mogu uzdržati mlijeko, jer im se vime upali, pa je potrebno da ih se temeljito muze.

Isto tako namjeravaju izradjivati tamo i perzijske sagove, koji se tkaju iz vune karakul ovaca, koja je daleko bolja i izdržljivija, nego li vuna naših ovaca. Talijanske vlasti polažu veliku važnost na tu ovčju farmu, koja bi znala uskoro davati talijanskoj krznarskoj industriji i trgovini, mnogo skupocjenih krzna, koje se je dosada moralo uvažati i plaćati skupim devizama.

prema potrebi i u drugim rudnicima u Italiji ili njezinim kolonijama. Izbor pitomaca vršit će se veoma savjesno, a primat će ih se ne samo iz Istre, nego iz svih ostalih talijanskih pokrajina. Škola će biti pod nadzorom ministarstva prosvjete, ali uz sudjelovanje ministarstva za korporacije i komesarijata za emigraciju i kolonizaciju. Vodstvo će pak biti povjerenjeno fašističkom nacionalnom institutu za profesionalno usavršenje industrijskih radnika.

Radovi oko podizanja zgrada za tu školu započeti su u mjesecu ožujku.

U RAŠKOM PODRUČJU OTVARA SE RUDARSKA ŠKOLA

Pula. — Komesar za emigraciju i kolonizaciju podnio je Mussoliniju prijedlog o osnutku centralne rudarske škole, koja bi se podigla u Istri u ugljenokopnom području uz Rašu.

Ta bi škola imala zadaću, da odgaja nove generacije rudara i ugljenokopača, te da podiže i povećava tehnički i produktivni kapacitet rudarskih radnika za potrebe talijanskog narodnog gospodarstva. Škola bi bila prvenstveno praktična, a svrha bi joj bila da stvori probrani kontingent od najmanje 2500 vrsnih rudara, kojima bi bio osiguran rad u raškom ugljenokopu, a kasnije

prema potrebi i u drugim rudnicima u Italiji ili njezinim kolonijama.

Izbor pitomaca vršit će se veoma savjesno, a primat će ih se ne samo iz Istre, nego iz svih ostalih talijanskih pokrajina.

Škola će biti pod nadzorom ministarstva prosvjete, ali uz sudjelovanje ministarstva za korporacije i komesarijata za emigraciju i kolonizaciju. Vodstvo će pak biti povjerenjeno fašističkom nacionalnom institutu za profesionalno usavršenje industrijskih radnika.

Radovi oko podizanja zgrada za tu školu započeti su u mjesecu ožujku.

Dobra konjunktura trgovine z lesom

Trnovo pri Il. Bistrici, februarja 1940. — (***). — Kakor vsemu, je tudi lesu in lesnim proizvodom cena izredno poskočila. Če ne bi bili naši kmetje takoj po svetovni vojni izsekali svojih gozdov, bi danes našli v njih »zlato Ameriko«, saj dobi danes naš kmet za voz jelovih hlo dov cca 600.— Lir. Povpraševanje po rastočem, sekane in rezanem lesu je iz dneva v dan večje. — Pred kratkim je uprava veleposvestva princa Waldenburga priredila dražbo za prodajo velikega kompleksa jelovega rastočega lesa. Zanimanje za dražbo je bilo izredno veliko, tako tudi število interesentov, zato nič čudnega, če je uprava

prodala kubični meter jelovine na panju po 280.— Lir! Les je izdralj lastnik tovarne za predelovanje lesa v Koritnicah, ki je tudi takoj pričel z izsekavanjem gozda.

Nekako istočasno je domačin, industrijalec Viktor Tomšič iz Il. Bistrice kupil v državnih gozdovih večjo količino lesa na panju, in sicer jelovega, ki ga je plačal celo po 290.— Lir za kubični meter! Toda kljub dobri konjunkturi je bil industrijalec Tomšič primoran pred časom odslužiti večje število delavcev, ker je radi izrednega mraza nastal v vsem prometu velik zastoj, ki je oviral tudi delo v gozdovih in po tovarnah.

MILIJONSKA ŠKODA PROVZROČENA PO BURJI IN MRZU

Trnovo pri Il. Bistrici, februarja 1940. — (***). Letošnji mraz nikakor noče prenehati. Zadnji sneg je pobelil strehe še v nedeljo 18. t. m. ponoči, silna burja pa je odnašala zapadel sneg in celo zemljo z njiv v zatišja na kupe. Le najvažnejše poti med okoliškimi vasi so toliko očišćene snežnih zametov, da so za silo prehodne, po ostalih pa je še danes promet zastal. Vendar ta sneg, burja in mraz ne pomenijo nič, na-

pram burji in mrazu, ki sta razsajala pri nas v sredini januarja. V Trnovem, kjer pravijo, da ima burja svoje gnezdo in v Il. Bistrici, je burja povzročila celo razdejanje. Zlasti v Trnovem, kjer je podrla stavbo z garažo in pokopala pod ruševinami tovorni avto, odkrivala hiše in tovarniška poslopja, rušila dimnike, barake, je povzročila ogromno škodo, ki jo uradno cenijo na dva milijona Lir.

LJUDSKA POSOJILNICA V TRNOVEM

Trnovo, februarja 1940. — (***). — Ljudska posojilnica z neomejeno zavezo v Trnovem je bila ustanovljena 1. 1894., v likvidacijo pa je prešla 29. aprila 1932. in zgleđa, da bo končno likvidirana, kajti da bi se vzdržala ali preosnovala ni že zdavna nobenega upanja več. Ob vstopu v likvidacijo je sicer likvidacijski odbor naprosil merodajne činitelje za državno podporo, a brez uspeha. Koncem 1. 1932. je znašala pasiva posojilnice cca 900.000.— Lir, aktiva pa cca 500.000.—

Lir, deficit 400.000 lir je bil deloma krit z raznimi garancijama, 180.000.— Lir pa so morali kriti zadržani člani in je padel na posameznika znesek cca 700 Lir. S tem zneskom bi člani, poleg svojih deležev krili primanjkljaj. V osmih letih likvidacije pa so očitno nastali novi stroški, baže znaša ponovni deficit čez 200.000.— Lir kajti trdovratno se razširja govorica, da bodo morali bivši člani posojilnice prispevati v kritje likvidacijskih stroškov vsak po cca 600 Lir. —

DROBIŽ

V Ljubljani je umrl dr. Alojzij Polak, knezoškof, tajnik, nečak naslovnega nadškofa dr. Alojzija Fogarja, ki bi se bil pogreba zelo rad udeležil pa mu je to bolezen preprečila. Naj počiva v miru, teško prizadeti materi naše sožalje! (***)

V sredo, dne 21. februarja so na ljubljanskem pokopališču položili k večnemu počitku našega rojaka Rudolfa Zari-ja, direktorja pomožnih uradov dežel. vlade v pok. Za njim žaluje družina g. Eme dr. Dorčićeve — predsednice Kluba Primork — in družina prof. Mašere. Naj v miru počiva, prizadetim našim iskreno sožalje! — (***)

V Ljubljani je umrla Franja Ludvikova roj. Spilar, soproga viš. svetnika drž. železnice v pok. Pokojnica je bila vneta delavka v raznih ljubljanskih organizacijah, splošno priljubljena in čislana, kar je dokazoval tudi izredno lep pogreb. Pokojni naj sveti večna luč, teško prizadeti družini naše sožalje! (***)

V Studencih pri Mariboru je umrl naš rojak Anton Valič, doma iz Ajdovščine. Za njim žalujeta ožini Valič in Repič. Naj počiva v miru, prizadetim družinam naše sožalje! — (***)

V Trnovem pri Il. Bistrici je umrla prejšnji teden komaj 46 let stara trgovka Hrvatin Lenčka, mati štirih otrok. Pokojna, ki je bila rojena na Premu, je že 15 let bolehal za boleznijo na črevesju in je te dneve podlegla. Bila je dobrosrčna in blaga mati, in kot taka znana daleč naokrog. Naj bi bo lahek dom pri Sv. Petru teško prizadeti družini naše iskreno sožalje!

— Trst — Luciji Smokovičevi je zgor. senik s 100 stoti sena. Poklicani gasilci niso mogli rešiti senika in sena, vendar se jim je posrečilo, da se ni požar razširil na druge objekte. Škode je 4500 lir.

Trst. — Jakob Tavčer 82 let, Mihael Zadnik 46, Slatnik Rudolf 36, Marija Hafner vd. Bitner 72, Marija Repinc vd. Mulc 74, Zatež vd. Bubak Elza 46, Čok Ivan 45, Jeršan Ema 76, Radovič Blaž 53, Mulič Josip 43, Vavčer por. Pinca Franciška 75, Boškin Anton 76, Vlahovič vd. Čipčič Ivana 66, Markelj Andrej 61, Komar Lavra 19, Križanovski Karl 65, Čerkvenik Josip 80, Stenat vd. Matjašič Uršula 80, Zupančič Anton 67, Ivan Piščanec 85, Maksimilian Brus 42, Marija vd. Mihalič roj. Perac 65, Tereza Grum vd. Jerina 84, Marija Krazevec por. Jermonič 62, Ivan Krivičič 49, Alojzija Krašna por. Lovrenčič 31, Marija Juglič vd. Čok 74, Znidaršič por. Sepič Marija 62, Sulčić por. Tretjak Lucija 46, Trampuž Aloiz 71, Žlindra vd. Kastelic 78, Grinovec por. Križaj Josipina 68, Travnik vd. Rožman Margareta 72, Živic Ivan 73, Bratuž Andrej 78, Premrou Franciška 87, Černigoj Franc 60, Kodrič vd. Profit Antonija 67, Radovič Ernest 65, Klaužar vd. Azaher Tereza 88.

— Dolenja vas pri Senožcah. — Iz neznanega vzroka je pričelo goriti v ljudski šoli. Na kraj požara so prihiteli domačini, ki so po nekaj urah pogasili nevaren požar.

UMRLA NAJSTAREJŠA TRŽAČANKA

Trst, februarja 1940. — Te dni je umrla najstarejša Tržačanka Ana Renko vd. Ohor, stara 103 leta. Zadnji mraz jo je spravil v posteljo k temu se je pridružila starostna iznemoglost, kar ni mogla več prenesti in je pretekli teden preminula. Pred 3 leti (t. j. 1936.) je v krogu svojih sorodnikov praznovala v veselem raspoloženju 100-letnico rojstva. Seveda je bil to praznik za vso okolico in sosedje so ji prav srčno želeli, da bi vsekala še mnogo let. Za domače pa je bila to prava družinska in rodbinska svečanost. Pokojnica je stanovala na vrhu Škorkole v lopi mali hišici, obdani s cvetjem. Do zadnjega je bila vesela, njene oči so bile nenavadno žive, dokler ni zaradi letošnje krute zime ta živahnost izgubila.

Pokojnica je bila po rodu Idrjčanka in je prišla v Trst v svoji rani mladosti 1. 1850, torej pred 90 leti. Takrat je bilo tržaško mesto šele v povojih. Z zanimanjem je pripovedovala, kako so takrat bile ulične svetiljke še na olje.

Leta 1871. se je poročila z Viktorjem Chorjem, uradnikom na trgovskem sodišču, a že 1. 1907. je postala vdova. V zakonu je imela 3 sinove, ki pa so že vsi pomrli. Zadnji sin ji je umrl 1. 1917.

Teška nesreća zaradi vojnega streliva

Gorica, februarja 1940. Na Kalvariji je 45-letni kmetovalec Peter Tonut iz Ločnika našel veliko granato, ki jo je hotel izprazniti. Zaradi premajhne previdnosti je pri tem prišlo do eksplozije, ki je zahtevala kar tri človeške žrtve. Peter Tonut in njegov sin, ki je pomagao očetu pri nevarnem delu, sta bila takoj mrtva. Nekega drugega 19-letnega mladeniča, ki je bil za časa eksplozije v neposredni bližini, pa so kosi granate ranili po vsem telu, tako da zdravliniki le malo upajo v njegovo rešitev

NAŠIM ORGANIZACIJAMA I EMIGRANTSKOJ JAVNOSTI UOPĆE

Otkako izlazi »Istra« je uvijek nastojala da pored ostalih svojih zadaća, koje usput spominjemo nisu malene, naročito ispunjava jednu svoju specijalnu dužnost: da međusobno povezuje naše emigrantske redove, da bude kopčica između pojedinih dijelova emigracije i pojedinaca, doprinoseći time stvaranju zajedničke emigrantske svijesti i solidarnosti. Napose je list nastojao, da donoseći vijesti iz organizacija i izvještaje o društvenom djelovanju pomogne svakom društvu u njegovom radu čime se u ostalom ne čini potrebna usluga samo dotičnoj organizaciji, već se time doprinosi i toliko potrebnom međusobnom upoznavanju i koordinaciji rada. Nije rijetkost, da su izvještaji i vijesti iz pojedinih organizacija od sreg interesa korisni i za ostale organizacije i za emigraciju uopće, a ne samo za uži, određeni krug. Inicijativa nekoga društva može korisno biti primljena — kad joj se daje publicitet u listu — i u drugom kraju, da i ne govorimo o ostalim mogućnostima suradnje između organizirane emigracije — dakle društva — i lista.

Ta se potreba sada osjeća u toliko više, što su mogućnosti te zajedničke suradnje veće — otkako je list prešao sasvim, stvarno i formalno u ruke emigracije.

Zbog toga će i uredništvo lista sada još pojačanom snagom nastojati, da dođe do što uže i plodnije suradnje između pojedinih društava i »Istre«. Sva naša društva svi naši forumi, svi pojedinci, kojima je na sreću ljubav do rodne grude, i kome je stalo do interesa našega naroda dolje i naše emigracije ovdje, naći će u listu pune mogućnosti rada. Napose je želja redakcije, da nam se društva javljaju svojim redovitim izvještajima o svom radu, koji se u današnjim prilikama smije i može objaviti. Pomoći će to ne samo prosperitetu dotičnoga društva, već će i ostale organizacije naći u takvim izvještajima korisne poticaje za rad u svom djelokrugu čime će se i te kako doprinijeti međusobnom upoznavanju i korisnoj utakmicu.

Nije potrebno napose isticati, da svi ti izvještaji moraju biti stvarni i objektivni. Redakcija se kloni svega, što bi moglo doprinijeti tvrvenju među našim redovima, stvaranju sukoba — ili tamo gdje nesuglasice postoje njihovom produblivanju jer je to besciljno i štetno, napose u ovo sadanje vrijeme.

To list očekuje i od svojih suradnika, jer valja imati na umu da nam ovakve pojave nimalo ne mogu koristiti ni nama samima, a najmanje u očima trećih...

Organizacije su dobile u posebnoj okružnici upute od Saveza kako će najbolje moći sa svoje strane organizirati tu suradnju s listom, pa redakcija i sa svoje strane apelira na naša društva da se od vremena na vrijeme javu preko određenog svog člana uredništvu. »Istra« će objavljivati ne samo vijesti iz društva i izvještaje o radu organizacija, nego joj je naročito stalo, da ti naši dopisnici u različitim mjestima opišu i život naših emigranata u dotičnom mjestu, da nam prikažu koliko ih ima, čime se u glavnom bave, kako se odazivaju radu u društvima, kakve su opće prilike u dotičnom mjestu, među našim emigrantima napose. O tim i takvim stvarima neka ti naši dopisnici vode računa, a list će sve ono, što je vrijedno da se znae objaviti. Tako će sve naše društvene jedinice sve naše emigrantske skupine doći u listu do riječi, što je i u redu, jer list kao dobro cijele emigracije ima služiti čitavoj emigraciji i svim njenim dijelovima. U tom pogledu apeliramo i na pojedince među našim emigrantskim redovima, kojima su također otvoreni stупci našega lista.

Tooliko smo držali potrebnim istaknuti podsjećajući na okružnicu, što ju je Savez nedavno uputio svim našim društvima. Pri tom ne sumnjamo, da će sva naša društva i svi dobronamjerni pojedinci shvatiti ovaj apel kao dužnost, da svojski porade na širenju lista, da mu se omogući ne samo egzistencija u ovakvom čednom obliku, nego da ga zajedničkim silama još i povećamo na ponos i korist cijele emigracije i našega rodnoga kraja uopće. — Uredništvo.

ČAKAVSKI STIHOVI ČRNJE I BASTJANČICA

U svibnju prošle godine bilo je najavljen izlaze zajedničke zbirke čakavskih pjesama Ivana Bastjančica i Ivana Črnje. Ova edicija, međutim, nije do sada mogla izaći iz tehničkih razloga, koji nisu bili zavisni ni od izdavača, ni od autora. Kako saznajemo, novoosnovana zagrebačka zadruga »Istarska Naklada« primila je na sebe izdavanje ove knjige, pa se izlazenje Črnja-Bastjančičevih stihova očekuje u najskorije vrijeme. Čakavske pjesme Bastjančica i Črnje izlaze pod naslovom »Istrijska zemlja«.

CRNOBORI U »HRVATSKOJ REVILJI«

U posljednjem broju »Hrvatske Revije« (broj 2) reproducirane su tri slike našeg talentiranog slikara Josipa Crnobori o kome smo opširno pisali povodom njegove nedavne izložbe. »Hrvatska Revija« donosi dva njegova pejzaža i jedan ženski portret.

PISMO IZ PADOVE

Slovenski akademiki v Padovi

Padovansko vseučilišče — žarišče za slovanske vede

Pod naslovom »Pismo iz Padove« je objavio Mitko Ukmar v letošnji drugi številki »Dom iz sveta« zanimivo poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

Po svetovni vojni je bila do včeraj vezana na Padovo — kar se tiče višje izobrazbe — tretjina slovenskega ozemlja. Zadnje čase je bilo na raznih fakultetah približno petdeset slovenskih fantov na leto. Skupno število padovanskih dijakov in dijakinj pa je doseglo malo da ne 5000 ljudi.

Danes to število pada, ker se dviga nova univerza v Julijski Krajini. Vendar je Trst še prešibak tekmeč staroslavni beneški sestri, ki igra posebno kulturno vlogo na slavističnem polju. Saj je tudi zemljepisno precej važna postojanka proti slovenskemu svetu, k čegar spoznavanju je na filozofski fakulteti usmerjena tako zvana »cattedra di filologia slava«.

Stolica (ustanovljena leta 1921) se kvalitetno dobro drži, odkar jo vodijo najboljši italijanski slavisti Giovanni Maver, za priznanje premeščen v Rim; Ettore Lo Gatto, orjak v ruskih vprašanjih, ta čas v Pragi; Arturo Cronia, ki se je v slovenskih krogih uveljavil s svojo klasično monografijo o Župančiču in je v treh letih bivanja v Padovi pritegnil k sebi toliko slušateljev, da so njegova predavanja razmeroma med najbolj obiskovanima.

V akademskem letu 1937-38 je polagalo izpit iz slavistike — srbska narodna pesem in staroslovenska morfologija — 126 dijakov. Iz privatnega kurza o glagolici (paleografija slava) pa štirje. V preteklem letu: zgodovina slavistike v Italiji in slovnica češkega jezika: približno enako število (uradna statistika še ni objavljena). Paleografija slava 1938-39: osem izpitolov.

Poleg tega se vsako leto kdo priglasil za ruščino. Lektorica: Malorusinja Nina Mingajlo.

Številke so številke in same zase ne povedo ničesar. Poudariti moramo, da gre tu za neobvezen predmet: polaganje izpitolov kakor obisk predavanj sta popolnoma svobodna. Poučno je v tem oziru, da je bilo l 1938 samo 80 izpitolov iz romanske filologije, obvezne za vse one, ki se niso posvetili klasični filologiji.

Dragoceno merilo o prevladujočem zanimanju dijakov v skladu s smernicami profesorjev nam nudijo disertacije; tesi di laurea. Lo Gatto je rad vlekel vodo na svoj mlin in skušal vplivati na učence, češ naj jemljejo ruske snovi. A očitno se je bolje obnesla Cronieva metoda, ki pušča do cela prosto izbiro. Dočim je bilo prej po par disertacij na leto, jih je bilo 1938-39 štirinajst.

Pet iz slovenske literature. »Vpliv francoske okupacije na slovensko slovstvo«, Ciril Sinigoj iz Mirna pri Gorici.

»Simon Jenko«, Stanislav Rubinj (Rupnik) iz Trsta.

»Simon Gregorčič«, Placido Rorato iz Vidma. Gospod Rorato je vzel za ženo Slovenko gđ. Valerijo Grohar iz Podbrda, ki so jo predlanskim promovirali na podlagi zrelega izpita o Dragotinu Ketteju. Obenem z Groharievo je predložil svojo disertacijo tudi prof. Kosovel iz Trsta: »France Prešeren«.

»Moderni slovenski pesnik: Murn Aleksandrovc, gđ. Bianca Pirola iz Vidma.

»Italija v dveh sodobnih slovenskih pisateljih: Sardenku in Finžgarju«, Giovanni Bertogna iz Ogleja.

(V Bologni, kar prav za prav ne spada v pričujoči pregled, se je ondan pojavila disertacija iz slovenskega jezikoslovja: »Trenutni položaj slovenskih narečij v dolini Nadiže«, Napisal Paolo Rieppi iz Čedača, relator prof. A. Cronia: hodil je namreč predavat tudi na bolonjsko univerzo, ki pa ima ogromen deficit, tako da so morali z nastopnim akademskim letom ukinuti slavistično stolicu.)

Pet o stikih med italijansko in srbohrvaško literaturo.

»Srbohrvaška narodna pesem v Italiji«, gđ. Eda Cecoli iz Pulja.

»Srbsko-beneški odnosi v srednjem veku«, gđ. Rita Fossa iz Brescie.

»Foscolovi, Sepolcri« v srbohrvaškem slovstvu, gđ. Lucilla Zanantoni iz Pulja.

»Slavistična žetev v tržaškem listu, »Favilla« (Iskra: 1836-1846)«, gđ. Caterina Ceria iz Trsta.

»Francesco Dall' Ongaro († 1873) in njegov »Marko Kraljević« (epska pesnitev), gđ. Nerea Degrossi iz Trsta.

Tri iz ruske literature. »Basni I. A. Krilova«, gđ. Anna Maria Dondi Dall' Orologio iz Padove.

»Demon' M. J. Lermontova«, Renzo Scalabrini iz Padove.

»Komedijski »Revizor« in doba«, gđ. Elda Piva iz Adrije.

Štirinajsta letošnja disertacija pa analizira Levakovičev »Prvi glagolski azbukvar« (1629); pripravil jo je Gino Inclimona iz Benetk.

Slednjič ne smemo prezreti tihega seminarjskega dela v lepo urejenem pomožnem inštitutu (Istituto di filologia slava, R. Università, Padova). Vskadno le deležen prijaz-

ne, bodrilne besede prof. Cronie; po mili volji si lahko navijaš češke ali ruske plošče »lingnafon«; vedro je na razpolago knjižnica.

Najpopolnejša sta pač češki in ruski oddelek, a tudi ostale slovanske literature niso slabo zastopane. Med slovenskimi knjigami srečaš Prešerna, Jurčiča, Levstika, Stritarja, Kersnika, Gregorčiča iz druge; Cankarja v izvornih izdajah in skoraj celo zbrano delo v Izidorjevi priredbi; Prijatelja, Kidriča, Slodnjaka.

Ministrstvo za narodno vzgojo je in-

štitutu večkrat nudilo izredne podpore, da si je mogel nabaviti (za padovanske razmere precej bogato) knjižnico. Vrh tega pa je stvar vzbudila pozornost in naklonjenost tudi v nekaterih slovanskih državah. Prihajali so natrpani zaboji knjig: dar bolgarske, češke in poljske vlade; le Jugoslavija, ki bi kot soseda morala biti na čelu take akcije, se do danes še drži v ozađu. Krasne ruske, poljske, češke in bolgarske izdaje bi si želele enakovrednih vrstnic: vsaj glavnih publikacij jugoslovanskih akademij iz drugih ustanov.

KULTURNA KRONIKA

ČETIRI DARA ISTARSKOM HRVATSKOM PUKU

»SAVREMENIK« O LJETOŠNIM IZDANJIMA »DRUŠTVA SV. MOHORA«

U najnovijem broju »Savremenika« (broj 4 od 15. veljače) izašao je prikaz njegovog urednika Ilije Jakovljevića o letošnjim izdanjima »Društva Sv. Mohora« za Istru. U tom prikazu pod naslovom »Četiri dara istarskome puku hrvatskom« pisac veli:

»Društvo sv. Mohora«, koje se naziva i »Sodalizio S. Ermacora«, sa sjedištem u Trstu, obdarilo je istarski hrvatski puk s četiri knjige. Kad se o tim knjigama piše, strogo književno mjerilo mora uzmaknuti pred mnogo važnijom činjenicom: da su ipak naša braća s druge strane granice dobila štivo na svojem narodnom jeziku. Jedna od tih knjiga, »Mali katekizam« od Ivana Pavlića, dekretom biskupskog ordinarijata u Poreču od 1. lipnja 1939., »odobren za crkvenu porabu u kršćanskoj nastavi drugojezične djece porečko-puljske biskupije«, možda je među njima najvažnija. Pisana za djecu, ta je draga knjiga mjestimično isto onako dražesno nalivna, kakve su bile knjige, koje smo i mi čitali u svojem djetinjstvu. U nizu ilustracija nalazimo tu i veselu sliku dvaju dječaka pred ogledalom: onaj dobari vidi u ogledalu andjela, a onaj zločesti debelu svinju. Nije izostala ni slika dječaka bez grijeha, s lakim grijehom i sa smrtnim grijehom: uz prvoga je radosni andjeo, dok rogati djavo stoji da leko; drugoga je vrag već pograbio, a rastuženi andjeo uz njega plače; trećega rogonja je čvrsto držl, dok andjeo iz daljine zabrinuto promatra što se događa. Naći ćete tu i sliku vjenčanja uz nauku o ženidbi: šteta je tek, što na toj slici vidimo otmenu gospodu u žaketu i dame s krznom mjesto istarskih seljaka i seljakinja. Jer knjižica ova, uz kršćanski nauk puna istih onih crkvenih pjesama, koje odzvanjaju iz grla naše dječice s one strane granice, nije namijenjena visokoj gospodi nego seljačkome puku. Zato bi ilustracije trebale biti izradjene u skladu s tom svrhom.

Kalendar »Danica« za godinu 1940. vrlo je raznolik i dobro uredjen. Pouka, šala, zabava i književnost jednako su zastupani. Naš hrvatski istarski puk naći će u njemu i korisno i dopadljivo štivo. Naći će u njemu i Balotinu pjesmu »Moj otac«, pjesmu, koja tako plastično crta život istarskoga seljaka: kako prstima kupi zemlju, kao najamnik provodi mladost, siječe šumu, loml stijenu i od nje snove kuje, kleše pragove za crkve i kuće, bježe se s morem i na njemu traži sreću — »vajak je u delu: po suncu, po vitru, po daždu i zimi — po danu i po noći. To je očov život, i nikad ne će drugače živiti moći«. (Ta je pjesma međutim moralna naknadno izostati iz kalendara. Op. ur. »Istre«) Tu su osjećajni stihovi A. S. »Molitva za moje« — »jer njihov je život bolan, teška patnja i neprestana muka«. Istra, stara sirota, na kojoj se muči seljački patnik, dobila je s ovim koledarom škrtu, ali za njih dosta jasnu sliku svojega siromaštva, no i riječi utjehe, koje podižu i ne dadu joj da klone. Potpuno korektni prema državi, kojoj po ugovoru pripadoše, istarski hrvatski seljaci, ostavši bez svoje inteligencije, imaju vrlo skromne želje: da u prijateljstvu s velikim talijanskim narodom i lojalnosti prema talijanskom imperiju sačuavaju svoju dušu i budu dionici gospodarskoga prosperiteta, kojemu kroči Italija.

Uz ove 2 knjige izašlo je »Društvo sv. Mohora« još dvije veće pripovijesti, »Selo na obali« od Luke Perinića i »Zapečaćene usne« od Keesa Meekela. Prva je originalna stvar, a druga je prijevod. Luka Perinić u svojoj pripovijesti forsira oblik razgovora. Iz pripovijedanja ljudi saznaje se za dolazak »Merikana« šjor Stipe Glavana, za njegov sumnjivi život, bogatstvo i sebičnost. Iz razgovora se saznaje također za život čestitoga mladoga kapetana Ive i za plemenitost dobre djevojke Mare. Kako to već obično biva u ovakvim pripovijestima, šjor Stipe propada, a mornarski se kapetan Ive spasava uz pomoć svoje vjerne Mare, koju uzima za družicu života. O umjetničkoj vrijednosti ove pripovijesti bolje je i ne govoriti. — Slučajno sam istog dana itao novelu slovenskoga književnika Borisa Pahora »Človek pod motovilom«. I ta je stvar pisana jedno-

stavno pa ako i ne spada u t. zv. »pučku književnost«, siguran sam, da bi je puk isto onako rado čitao, kako će je čitati inteligencija. Boris Pahor je dao slovenskoga seljaka iz okoline Trsta, koji sa svojom ženom bježi u grad te se nakon nesreće i razočaranja odlučuje vratiti kući. Njegova je pripovijest možda i »tendencioznija« — mrske li riječi! — od Perinićeve, ali je neisporodivo snažnija i sugestivnija. Naši istarski seljaci rijetko dolaze do hrvatske knjige. Dobro će im dakle doći i ova. Ali upravo zato, jer tako rijetko dolaze do hrvatske knjige, trebalo bi u buduću nastojati, da ono što dobiju, bude zaista prvorazredno.

»Zapečaćene usne« Keesa Meekela govore o sudbini jednoga ukrajinskoga svećenika, »Zrtve ispodjednake tajne«, na način, kako se ovakove stvari obično serviraju. Ima u toj pripovijesti nešto duboko čovječno, a u Istri, gdje je još samo svećenik ostao uz seljaka, dobro je podizati svećenikov autoritet. Jer ako se naš istarski seljak, od svakoga napušten, odbije još i od svećenika, gdje će naći u svojim svakidašnjim tegobama prijatelja?

»Društvo sv. Mohora« radi u granicama mogućnosti. Izdavanje ovih knjiga pokazuje, da su te mogućnosti danas veće nego pred nekoliko godina. Nema među nama nikoga, koji ne bi želio, da se te mogućnosti još više prošire. Snažna i moćna Italija nema razloga bojati se, da bi njego vanje narodnoga jezika i razvijanje narodne kulture među istarskim Hrvatima moglo zasjeniti njezinu jakost. Štaviše, istarski bi Hrvati po našem mišljenju trebali postati veza između talijanskoga i hrvatskoga duha: ta je veza uvijek, kada je nastala i razvijala se u slobodi, bila blagotvorna. Stoga ćemo se iskreno obradovati, ako ovaj skromni rad »Društva sv. Mohora« bude uvod u širu i prijateljsku suradnju, prožetu međusobnom tolerancijom i međusobnim poštivanjem.*

„Obzor“ o „Čakavsko-primorskoj pjevanici“

»Obzor« je prvi od zagrebačkih listova donio prikaz svoga redovnoga muzičkog suradnika Dra Branimira Ivakića o Matetićevoj »Čakavsko-primorskoj pjevanici«. »Obzor« veli:

Ivan Matetić-Ronjgov, poznati naš kompozitor, izdao je nedavno zanimljivu zbirku pjesama »Čakavsko-primorsku pjevanicu«. Djelo je autor namijenio omladini svoju vrsta škola i to naravski u prvom redu krajevima, u kojima je još zadržana u većem ili manjem opsegu specifična primorska narodna tradicionalna muzika. Kao i kod svih ostalih oblika najstarije hrvatske autohtone muzike već je i u ovom slučaju izgledalo, da se stari način primorskog pjevanja i sviranja izgubio. No sistematsko nastojanje, što ga je u ovom pogledu razvila »Seljačka Sloga«, dovelo je do povoljnih rezultata, pa je tako i hrvatska najstarija muzička tradicija nanovo uskrsla i postala aktuelna.

Ivan Matetić-Ronjgov sabrao je u ovoj knjizi 128 raznih melodija. Među njima imade originalnih narodnih umotvora sa čitavog područja, gdje žive Hrvati čakavci, a imade iakođer umjetnih kompozicija, koje je Matetić komponirao na način ove muzičke tradicije. Bilo bi zato bez sumnje veoma potrebno, da je autor naznačio, koje su melodije umjetne, a koje narodne, jer ovako može ikogod doći do krivih zaključaka služeći se ovom knjigom.

Autor je vodio računa o naučnoj osnovi za pučke škole, pa je knjigu razdijelio na tri dijela, koji odgovaraju trima stepenima obuke. Kao dodatak je umetnulo još dvanaest težih pjesama. Dakako, da se pjevanika može upotrebljavati i u drugim školama, a ne samo u pučkim.

JUGOSLOVANI U ZBIRKI »POETI DEL MONDI«

Massimo Spiritini je izdao zbirku »Poeti del mondo« ki je edinstvena v Italiji. V nji so zbrani prevodi tri sto liričnih pesmi iz tridesetih literatur. Med njimi smo zastopani tudi Jugoslovani. Knjiga je izšla pri Garzantiju u Milanu.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Tej številki smo priložili poštne položnice in prosimo vse naročnike, ki še niso plačali lanskega dolga, ali še niso poslali na račun letošnje naročnine, da bi to čimpreje storili.

Tiste naročnike, ki so že plačali naročnino, pa prosimo, da bi zadržali položnice za drugič in prosimo, da bi nam to oprostili, če smo tudi njim poslali položnice, kar ni bilo moguće izostaviti iz tehničkih razlogov. — UPRAVA.

POLITIČKE BILJEŠKE

»DALMATIČAE RES«

U podlistku »Obzora« izašao je ovih dana (22. II.) članak R. L. Riječanina pod naslovom »Dalmatičae Res«. Pisac u njemu govori o časopisu »Rivista dalmatica« i jednoj radnji talijanskog slaviste Cronie u vezi s proslavom Gundulićeva jubileja kod nas. Kritična razmatranja R. L. Riječanina su veoma interesantna osobito u ove dane i zbog toga, što se u njima dodiruje problem uzajamnih kulturnih odnosa između nas i Talijana. On konstatira da se u Italiji pomno i svestrano prate naše životne prilike, naše težnje i osjećaji, naš prosvjetni i politički rad sad blagonaklono laskavo, sad s ogradama, redovito manje više s visoka. A pri tom, veći dalje, vlada još svedilj duh, kojim je disala talijanska dalmatinska manjina u vrijeme austrijskoga gospodstva: na njeno su shvaćanje i osjećanje jedva ikako, svakako ne bitno, utjecale sudbomske promjene zbile se tečajem novoga stoljeća. Dade se to u ostalom i razumjeti, jer je neporeciva kulturna premoć onih, koji »dok mi mrosimo, nisu mirno spavali«, nego živo radili na svim poljima prosvjete, znanosti i umjetnosti te se plodovima njihova pregnuća nasladjuju i sunarodnjaci i stranci i takmaci. A ta neporeciva kulturna premoć služi ne samo očuvanju ponosa i svijesti onih, što joj se pravom ili nepravom priznaše dionicima, nego bi po njihovom mišljenju morala imati i izvjesnu ekspanzivnu snagu na one, koji s njom dolaze u dodir, i od slabica stvarati narodne proselite.

Bez sumnje na to računa i politika.

KANALČANI NA KOROŠKEM

»Koroški Slovenec« z dne 26. februara je prinesel to-le vest o prihodu Kanalčanov na Koroško ki so optirali za Nemčijo:

Minuli četrtak je dospel v Beljak prvi transport izseljencev iz Kanalske doline v Beljak. Bilo je 20 družin s skupno 81 člani. Že Podklošter se je ob njihovem prihodu ovel v zelenje in zastave, peveci so jih pozdravili z dobrodošlico »Jo grü- ass enk Gott«, vodja selitvenega urada v Celovcu dr. Starzacher in župan Klausner pa sta jih pozdravila v prosti besedi. V Beljaku je izseljenke sprejela SA-godba, vodja-namestnik Kutschera pa jim je v svojem govoru obljubil, da jim bo domovina skušala pripraviti čim lažje življenje. Prvi teden so se nastanili v Parkhotelu, nakar bodo odrinili v svoje nove domove.

*

GLASILO BUNJEVAČKIH HRVATA U MADJARSKOJ

Kako javljaju iz Subotice bunjevački Hrvati, koji su ostali u Madjarskoj, pokrenut će doskora svoj tjednik. List će uredjivati Antun Karaganić, predstavnik bunjevačkih Hrvata u Madjarskoj.

*

PODUNAVSKI CENTAR U PARIZU I NJEGOVA ZADACA

Kako javlja »Excelsior« osniva se u Parizu društvo pod imenom »Podunavski centar«. U odboru je šest članova podunavskih nacija, dva Čeha, dva Austrijanca, dva Madžara i šest članova »savezničkih nacija: (Englezi, Poljaci i Francuzi).

»Excelsior« tom prilikom napominje: »Medju narodnostima, koje u Francuskoj žele obnoviti svoju potištenu dušu, potlačenu ili u opasnosti da to postanu, medju narodnostima koje žele da se pripreve na materijalno uskrnuće poslije rata, zaslužuju posebni interes austrijska, češka i madžarska država, zbog njihovih napora i zbog koristi, koju ti napori mogu dati Francuskoj.

Centar je osnovan za proučavanje problema, koji izlaze iz sadašnje situacije u Podunavlju i za predlaganje praktičnih rješenja, čemu služi četverostruka aktivnost: sastavljanje dossiera, stvaranje kontakta s ostalim centrima, zainteresiranim na istim problemima, uređenje bibliografije i organizacija specijalne knjižnice. Predviđeno je izdavanje informativnog bulletina.

SLOVENSKE PUBLIKACIJE V JULIJSKI KRAJINI

Založba »Sigma« v Gorici je izdala malo knjižico, ki nosi naslov »Zaroka in poroka — mnogo smeha, malo joka«. Iz nemščine jo je podomačil Franc Premrl.

Vijesti iz domovine

DESETGODIŠNJICA SMRTI OCA ISTRE

ZADUŠNICE U CRKVI SV. MARKA I KOMEMORATIVNE PRIREDBE U GLAZBENOM ZAVODU I RADIOSTANICI

Dne 18. ožujka navršuje se — kako je poznato — deseta obljetnica od smrti »Oca Istre«, hrvatskog bana Dra Matka Laginje. Tim povodom održat će se u Zagrebu — a vjerojatno i u ostalim centrima i mjestima gdje ima veći broj naših zemljaka — komemorativne priredbe, na kojima će se odati počast uspomeni pokojnog našeg prvaka, oživjeti njegov svijetli lik i podsjetiti na njegove zasluge za Istru i hrvatstvo uopće.

Inicijativom društva »Istre« u Zagrebu osnovan je posebni odbor za organizaciju svečane komemoracije. Dne 16. ožujka održat će se u crkvi Sv. Marka svečane zadušnice, a u nedjelju 17. svečana komemoracija u Hrvatskom glazbenom zavodu. Komemorativni govor održat će poznati istarski kulturni radnik srednjoškolski ravnatelj Fran Novljan, a u izvedbi programa sudjelovat će Hrvatsko pjevačko društvo »Zvonimir«. Hrvatski simfonijski orkestar i mješoviti zbor društva »Istra«.

Na radiostanici bit će u nedjelju 17. III u predvečerje desete obljetnice smrti posebna priredba, koju organizira Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca. Program je ovaj:

U 20 sati Predobri Bože, istarska himna. Pjeva: Pjevački zbor HPPD »Istra«. — U 20.05 sati: Dr Matko Laginja — otac Istre, kratak prikaz ličnosti velikog pokojnika. — U 20.15 sati: Mažurano moja. Pjeva: Pjevački zbor HPPD »Istra«. — U 20.20 sati. Majka, fragment savremene drame. Glumi

Zbor MHKD. — U 20.50 sati: Istarske pučke popjevke (One dvi naranče — Zora rudi — Tamo doli poli mora — Pojmo mi mala na samani). Duet Božac—Bušljeta. — U 21.00 sati: Čitanje odlomaka iz Laginje knjige »Basne«. — U 21.10 do 21.30 Istarske narodne pjesme. Uglazbio: Ivan Matečić-Ronjgov. Pjevaju: Jelka Brajša i Draga Kundić uz pratnju glasovira. (Oj divojko, jabuko rumena — Prišal mi je sivi sokol — Vrbniče nad morem — Rodila loza grozda dva — Oj zelena mala dumbrava).

*

POSEBNI BROJ LISTA »ISTRA«

Da se odužimo uspomeni pokojnoga Matka Laginje izaci će povodom desete obljetnice njegove smrti posebni povečani broj našega lista. Na tu okolnost već sada upozoravamo sve naše čitatelje i prijatelje lista, kao i svu emigrantsku javnost, a posebno pak naša društva. Gospodu pak, na koju smo se obratili glede suradnje, molimo da nam što prije pošalju svoje priloge. Redakcija će biti zahvalna i svima ostalima, koji se sjete velikoga pokojnika kakvom uspomenom, sličicom, detaljem iz njegova života, uopće svime onim, što bi bilo vrijedno da se zabilježi i objavi. U koliko bi ti radovi stigli prekasno za ovaj prigodni broj, uredništvo će ih i kasnije objaviti.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

SASTANAK ČLANSTVA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

U nedjelju 25. o. mj. sazvaio je odbor društva »Istra« u Zagrebu članski sastanak na kojem se raspravljalo o aktuelnim pitanjima u samome društvu kao i cjelokupnoj saveznoj organizaciji. Društveni funkcionari prikazali su prisutnima odnose unutar same emigracije i iznijeli gledište društva, odnosno sadanega odbora, na aktuelna pitanja u vezi s postojecim nesuglasicama i budućom reorganizacijom Saveza s obzirom na predstojeći kongres. Izredalo se više govornika, medju njima i neki koji stoje u opoziciji prema sadanjem odboru društva, pa je na koncu donesena rezolucija u kojoj je glavni zahtjev da se sazove kongres emigracije u roku od mjesec dana, najkasnije do konca aprila.

TRADICIONALNA ISTARSKA ZABAVA U ZAGREBU

Hrvatsko prosvjetno i potporno društvo »Istra« u Zagrebu priredjuje svoju ovogodišnju, već tradicionalnu, zabavu u subotu 2. III. Zabava se održaje u prostorijskoj zgradi bivšeg Hrvatskoga sokola (iza kazališta). Pored ostalih točaka u programu se nalazi i igrokaz Matka Laginje »Šilo za ognjilo«, u kojem će nastupiti diletanti omladinske sekcije. Ulaznina je 5 dinara.

POZIV

na glavnu godišnju skupštinu udruženja »Istra« — Trst—Gorica, koja će se održati u nedjelju 3. marta t. g. u 10 sati prije podne u društvenim prostorijama.

Dnevni red:

1 Pozdrav pretsjednika, 2 Izvještaj tajnika, 3 Izvještaj blagajnika, 4 Izvještaj pretstavnika omladinske sekcije, 5 Izvještaj nadzornog odbora, 6 Razrješnica starom odboru, 7 Biranje nove uprave, 8 Eventualije.

U slučaju da u određeno vrijeme ne bude dovoljan broj prisutnih članova, skupština će se održati pola sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

S obzirom da je i prema društvenim pravilima (čl. V. tač. 5) dužnost svakog člana da prisustvuje gl. god. skupštini i s obzirom da će se na istoj razviti interesantna diskusija, molimo članove da se tom pozivu odazovu. — Odbor.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA SOČE V CELJU

Celje — Občni zbor društva Soče v Celju se bo održal v smislu § 19 društvenih pravil dne 10. marca t. l. v salonu »Narodnega doma« ob 15h z običajnim dnevnim redom. V slučaju nesklepnosti se bo vršil občni zbor pol ure kasneje, ki bo sklepal ob vsakem številu članov.

K obilni udeležbi vabi Odbor.

ZAHVALA

Savezu emigrantskih društava kao i svim plemenitim darovateljima, koji su me u mojoj velikoj nesreći kad mi je sve izgorelo pripomogli, izražujem ovime moju duboku zahvalnost. — Ante Korenika, Sutlarica p. Pitomača.

Osebne vesti

25. februara je praznovao v Ljubljani 50 letnico življenja vipavski rojak in Krekov učenec Maks Terčelj. Jubilar je znan in priznan strokovnjak v združništvu ter še vedno čil in krepak opravlja posle trgovskega poslovođe I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani. Slavljenec je soustanovitelj znanega Šlajmerjevega doma v Ljubljani. Še na mnoga leta! (***)

*

60 letnico življenja je praznovao v nedeljo v Ljubljani naš rojak Matija Weithauser, rodom iz Črnega vrha nad Idrijo. Slavljenec je zelo ugledna osebnost v Mostah pri Ljubljani. Bil je dvakrat občinski odbornik v Mostah ter je bil za javne zasluge odlikovan z zlato kolajno. Nekaj časa je bil tudi predsednik porotnikov ljubljanskega okrožnega sodišča. V mladosti je nasledil očeta v lovski službi, kasneje pa je prešel k železnici in sedaj kot upokojenec še v polni moči uživa zasluženi pokoj na svojem domu v Mostah. Še mnogo let! (***)

*

Našemu odličnemu rojaku in sodelavcu dr. Lavu Čermelju je Prirodoslovno društvo v Ljubljani poverilo načelstvo vredniškega odbora poljudnoznanstvenega mesečnika »Proteuse«.

(***)

*

Na podlagi uredbe o organizaciji prometnega ministristva in prometne službe je prometni minister med drugimi imenoval za člana tarifnega odbora idrijskega rojaka Ivana Mohoriča, glavnega tajnika za TOI v Ljubljani. (***)

*

ING. VALENTIN VONČINA — NAČELNIK CARINSKEGA ODDELKA

S kr. ukazom je na predlog gradbenega ministra postavljen za načelnik carinskega ekonomskega oddelka v gradbenem ministristvu ing. Valentin Vončina, sedanji kabinetni šef ministra. Novi načelnik v gradbenem ministristvu ing. Vončina je bil rojen 8 februara 1891 v Zadlogu pri Idriji, kjer je končal ljudsko in srednjo šolo. Po končanih srednješkolskih študijah se je vpisal na srednotehnično šolo na Dunaju, ki jo je dovršil kljub temu, da je v svetovni vojni postal težki invalid. Takoj nato je stopil v službo v gradbenem ministristvu ter je služboval v njem ves čas do imenovanja na sedanji novi in odgovorni položaj. Čestitamo!

*

DVE LETI POLIC. NADZORSTVA.

Reka, februara 1940. — (***) — V zadnji številki našega lista smo poročali, da je bil med drugimi aretiran Skok Jože, po domače Blažev, doma iz Topolca pri Trnovem. Pred dnevi je bil radi mladoletnosti izpuščen iz zaporov in poslan domov s policijskim nadzorstvom za dobo dveh let.

NAS PODLISTAK O ČAKAVŠTINI

morali smo zbog preobila hitnog i aktuelnog materijala u ovom broju izostaviti, pa molimo čitatelje da nam to oprostite.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Ovom broju lista priložili smo čekovne uplatnice. Molimo sve one pretplatnike koji još nisu podmili svoj dug iz lanske godine, ili koji nam nisu poslali na račun tekuće godine, da to sada učine.

Onu gospodu pretplatnike koji su to već učinili, molimo da si zadrže uplatnicu za drugi put i molimo ih ujedno, da nam oprostite što smo i njima priložili ček. Iz tehničkih razloga nije bilo drukčije moguće. — UPRAVA.

NAŠI POKOJNIKI

Prof. Emilijan Lilek

19. februara je v Celju umrl v visoki starosti 88 let vnet kulturni delavec profesor Emilijan Lilek. Čeprav plemeniti pokojnik ni bil naš rojak, je dolžnost, da se ga naš list spomni kot vnetega zagovornika pravic naše manjšine na Koroškem. Po maturi in opravljenih visokoškolskih študijah v Gradcu je služboval v več krajih, med drugim tudi v Zadru od 1902. do 1909. na tedanji višji državni gimnaziji s srbo-hrvaškim učnim jezikom, ki ji je bil dve leti tudi ravnatelj.

Kot priznanemu šolniku in zgodovinarju je bila poverjena sestava več učnih knjig. Med njimi je sestavil tudi 4 zgodovinske učne knjige za srednji in novi vek za nižje in višje razrede srednjil šol v Istri. Zelo obsežno je bilo tudi njegovo znanstveno delo. V teku življenja je napisal celo vrsto znanstvenih spisov v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku, posebno iz področja etnologije in zgodovine, iz katerih veje temeljito podkovan in borben duh za pravice slovenskih narodov, in slov. narodnih manjšin. Med njimi naj navedemo kot za nas posebno aktualno delo, ki ga je izdal v nemškem jeziku 1935 l. »Optože proti barbarskemu preganjanju Slovencev na Koroškem«, ki je kasneje izšlo tudi v angleščini. Klub koroških Slovencev ga je za njegove zasluge v borbi za pravice naših bratov onkraj Karavank imenoval za svojega častnega člana.

Kakor je vse svoje življenje posvetil borbi za narodne pravice, ljudski vzgoji in prosveti, tako je tudi še prav na kraju svojega plodonosnega življenja pokazal svoje plemenito slovensko srce. — V sporazumu s svojo soprogo je namreč vse svoje premoženje zapustil Ciril Metodovi družbi in tako dal zgled, kako je služiti narodu.

Spominu velikega in plemenitega pokojnika se klanja tudi naša emigracija, hudo prizadeti g. soprogi po izražamo naše iskreno sožalje! — (***)

Ivan Velan

Dne 9. februara t. g. umro je na Velanovom bregu pokraj Pazina, a 10. II. pokopan na pazinskem groblju Ivan Velan. Pokojnik je otac Franje Velana, šefa kuhinje Opšte državne bolnice u Beogradu.

Neka je pokojniku laka istarska gruda-Obitelji g. Velana naše toplo saučešće!

Ivan Pipan

Gorica, februara. — Dne 18. februara je umrl zlatomašnik Ivan Pipan, župnik v poklju, ki je zadnja leta preživel v Gorici. Po rodu je bil iz škrbine na Krasu. Študiral je v Trstu in v Gorici kjer je končal svoje bogoslovne študije in bil l. 1885. posvećen v mašnika. Najprej je služboval v Kastvu potem pa v svetoantonski župniji pri Kopru. Še prej pa je služboval v štirni, v Voloskem in Lovrani. Pri Sv. Antonu nad Koprom pa je ostal dolgo vrsto let do svoje upokojitve po vojni. Naši ljudje s Kopršćine se ga še prav dobro spominjajo, saj je bil človek na mestu, ki je vedno čutil z njimi in jim pomagal kjer je le mogel in znal. Imel je veliko smisla za umno gospodarstvo in ga je tudi širil med našim narodom. Ves vnet je bil za združgarstvo in je videl v tem rešitev našega skromnega kmetovalca. Ustanovil je v ta namen posojilnico.

Bil je borben narodni delavec in je mnogo storil za povzdigo narodne zavesti, za kar mu gre prav velika zasluga.

Po dovršenem službovanju je stopil v pokoj. Nekaj let je preživel v rojstni vasi, kjer je bil tudi župni upravitelj, nakar se je preselil v sočno Gorico. Pred kratkim je postal žrtev lažje prometne nesreče, ki ga je vrgla v posteljo iz katere ni več vstal. Na koncu je dobil še vodenico, ki mu je pretrgala nit življenja.

Pokopali so ga na domačem pokopališču v škrbini. Naj mu bo lahka kraška zemlja!

Mihael Brezigar

V Litiji je po dolgi mučni boleznii umrl gosp. Mihael Brezigar, doma iz Pevme pri Gorici. Pogreb blagega pokojnika bo danes popoldne v Litiji. Sožalje!